

Råvaruderivat

För oss är det viktigt att du har kunskap om de finansiella instrument du är intresserad av. Lika viktigt är det att du förstår riskerna redan innan du genomför en affär. Här kan du läsa mer om råvaruderivat.

Introduktion

Råvaruderivat är komplicerade finansiella instrument och är ett samlingsnamn för bland annat terminer och optioner. Kännetecknande för derivat är att de är kopplade till händelser eller förutsättningar vid en specifik tidpunkt eller en tidsperiod i framtiden.

Derivatets värde baseras på underliggande tillgång (en eller flera råvaror). Priset påverkas bland annat av utbud och efterfrågan samt ett påslag eller avdrag med hänsyn taget till faktorer som ränta och lagringskostnad.

Råvaruderivat används främst för att minska prisexponering mot råvaror. Väljer du att använda råvaruderivat i syfte att skapa ökad avkastning innebär det högre risk.

Råvaruderivat kan skräddarsys efter kundens behov avseende till exempel löptid, volym och valuta. Råvaruderivat kan både handlas på börs och som kontrakt mellan två parter (OTC-kontrakt).

Råvaruterminer och råvaruoptioner med Handelsbanken som motpart är alltid OTC-kontrakt.

1. **Värdet på råvaruderivat baseras främst på underliggande tillgång. Vad av nedan stämmer?** (flera svarsalternativ kan vara rätt)
  - A) I Handelsbanken handlas alltid råvaruderivat (terminer och optioner) på börsen.
  - B) Råvaruderivat kan skräddarsys efter kundens önskemål och behov.
  - C) Faktorer som påverkar priset på råvaruderivat är till exempel lagringskostnad samt utbud och efterfrågan.

Olika typer av Råvaruderivat

Råvaruterminer

Råvaruterminer är avtal som innebär att både köpare och säljare förbinder sig att köpa respektive sälja underliggande råvara till ett på förhand avtalat pris vid ett på förhand avtalat datum. Råvaruterminer hos Handelsbanken är kontantavräknade, vilket innebär att vinst eller förlust betalas istället för att leverera den fysiska råvaran. Betalningen sker vid förfalldagen och båda parter är skyldiga att fullgöra givna åtaganden enligt avtalet.

Råvaruterminer kan exempelvis användas av kunder som lagerhåller, köper eller säljer råvaror. Med råvaruterminer kan den risk som ligger i en råvaruprisförändring minskas. Väljer du att använda råvaruterminer i syfte att skapa ökad avkastning innebär det högre risk.

Råvaruterminer med genomsnittsavräkning

Råvaruterminer med genomsnittsavräkning kan passa kunder som löpande köper eller säljer råvaror. Skillnaden mellan genomsnittskontrakt och vanliga råvaruterminer är att motaffären inte görs till råvarans pris på förfalldagen, utan till ett genomsnittspris för en i förväg bestämd period. Differensen mellan det genomsnittliga avräkningspriset och det ingångna terminspriset skapar ett kassaflöde vid förfall som betalas till kunden eller till Handelsbanken

Med genomsnittskontrakt kan den risk som ligger i en råvaruprisförändring minskas. Väljer du att använda genomsnittskontrakt i syfte att skapa ökad avkastning innebär det högre risk.

2. **Det vanliga är att råvaruterminer används för att minska risken. Vilket påstående stämmer inte om dessa instrument?** (flera svarsalternativ kan vara rätt)
  - A) Råvaruterminer med Handelsbanken som motpart är kontantavräknade.
  - B) För genomsnittskontrakt görs motaffären på förfalldagen till ett genomsnittspris för en i förväg bestämd period.
  - C) Vid terminsaffärer med Handelsbanken sker fysisk leverans av råvaran vid förfalldagen.
3. **Att använda råvaruderivat för att skapa meravkastning innebär högre risk. Vad mer stämmer om dessa instrument?** (flera svarsalternativ kan vara rätt)
  - A) För genomsnittskontrakt avgörs det pris som motaffären görs till av råvarans genomsnittspris under aktuell avräkningsperiod.
  - B) Med råvaruterminer kan den risk som ligger i en råvaruprisförändring minskas.
  - C) För råvaruterminer med Handelsbanken som motpart sker betalning vid förfalldagen.

Råvaruoptioner

OTC-handlade råvaruoptioner är avtal mellan två parter och innebär olika rättigheter och skyldigheter. Priset på optionen kallas för premie och betalas av innehavaren av optionen (köparen) till utfärdaren av optionen (säljaren). Att utfärda en option kallas även att ställa ut en option.

Råvaruoptioner ger **innehavaren**:

- Rättighet men inte skyldighet att köpa (köption) eller sälja (säljoption) en underliggande råvara (termin) till ett i förväg bestämt pris (lösenpris), vid en i förväg bestämd tidpunkt (förfalldag).
- Om kursen på förfalldagen skulle vara lägre (köption) eller högre (säljoption) än eller lika med lösenpriset, förfaller optionen utan värde och hela den betalda premien går förlorad.

Råvaruoption ger **utfärdaren**:

- Skyldighet att sälja (köption) eller köpa (säljoption) en underliggande råvara (termin) till ett i förväg bestämt pris (lösenpris), vid en i förväg bestämd tidpunkt (förfalldag).
- Om kursen för en köption på förfalldagen skulle vara högre än lösenpriset måste utfärdaren sälja tillgången till innehavaren till lösenpriset. Om kursen för en säljoption på förfalldagen skulle vara lägre än lösenpriset måste utfärdaren köpa tillgången av innehavaren till lösenpriset.

Råvaruoptioner är produkter som exempelvis kan användas av kunder med en exponering mot ett råvarupris. Med råvaruoptioner kan den risk som ligger i prisförändringar minskas. Väljer du att använda råvaruoptioner i syfte att skapa ökad avkastning innebär det högre risk.

Råvaruoptioner är normalt av europeisk typ. Det betyder att optioner endast kontantavräknas på förfalldagen. Kontantavräkning innebär att vinst eller förlust betalas istället för att leverera den underliggande

tillgången. Vill du säkra hem en vinst innan förfalldagen kan du sälja tillbaka optionen till banken.

Kursrörelsema för optioner kan vara kraftigare än för dess underliggande tillgångar. Köper du en option kan du maximalt förlora din betalda premie. Säljer du en option kan förlusten vara obegränsad.

- 4. Köparen av en råvaruoption betalar en premie till säljaren. Vad mer av nedan stämmer om råvaruoptioner?** (flera svarsalternativ kan vara rätt)
- A) Priset på en säljoption ökar om priset på underliggande råvara stiger, allt annat lika.
  - B) En innehavd köpoption ger rättighet, men inte skyldighet, att köpa underliggande tillgång.
  - C) En råvaruoption är normalt av europeisk typ och kan därmed bara utnyttjas på förfalldagen.

Risk

Begreppet risk innebär i investeringsssammanhang sannolikheten för att det investerade kapitalet kommer att minska i värde. Större risktagande medför ofta större möjligheter till högre avkastning men samtidigt ökar risken att förlora pengar. Risk när det gäller råvaruderivat skiljer sig en del från risk när det gäller investeringsprodukter, då råvaruderivat primärt används för att minska råvaruprisrisk.

En risk med råvaruderivat är att priset på derivatet inte alltid rör sig exakt som den fysiska vara som du prissäkrar. Som exempel kan variationen i terminspriset på vete, som till exempel handlas i Paris, skilja sig från variationen i det fysiska vetepriset i Sverige. Denna risk kallas för basisrisk. En annan risk med råvaruderivat är att du ni prissäkrar för lite eller för mycket. Det kallas för volymrisk och kan bero på att det är svårt att prognosticera till exempel hur stor en skörd kommer att bli.

Risken kan variera kraftigt mellan olika derivat och derivat kan användas både för att öka eller minska risken. Med råvaruderivat kan du minska den risk som ligger i en framtida förändring i råvarupriset. Väljer du att istället använda råvaruderivat i syfte att skapa ökad avkastning innebär det högre risk.

För optioner kan kursrörelsema vara kraftigare än för underliggande tillgångar. Köper du en option kan du maximalt förlora din betalda premie. Säljer du en option kan förlusten vara obegränsad.

Det finns risk för att motparten i ett råvaruderivat som handlas OTC inte fullföljer sina åtaganden.

Du som kund kan vanligtvis ta dig ur den marknadsposition som ett derivatkontrakt innebär. Vill du som kund ta dig ur en position skapad av ett OTC-kontrakt gör du en ny affär med banken, i motsatt riktning till din ursprungsaffär (en spegelvänd affär). På så sätt skapar du en neutral position vilket innebär en position där du varken kan förlora eller tjäna pengar. Kostnaden för att på något av dessa sätt ta dig ur en derivatposition beror på samma faktorer som när du gick in i kontraktet, det vill säga de är marknadsmissiga och varierar beroende på instrument och marknadsläge.

- 5. Beroende på hur råvaruderivat används kan de både öka och minska din risk. Vad mer stämmer när det gäller risken med råvaruderivat?** (flera svarsalternativ kan vara rätt)
- A) Det finns risk att råvaruderivat inte alltid rör sig exakt som den fysiska råvara som du vill prissäkra.
  - B) Förlusten kan bli obegränsad om du säljer en option. Köper ni en option kan ni som mest förlora den betalda premien.
  - C) En risk med råvaruderivat som handlas OTC är att motparten inte kan fullfölja sina åtaganden.

7. Hur jag tänker kring mina kommande affärer

Affärer i finansiella instrument kan göras av flera anledningar och fylla flera syften och behov:

- Som enskild placering där det är viktigt att det finansiella instrumentets risk överensstämmer med min riskvilja.
- Som en del av mina totala placeringar där hänsyn tas till min samlade ekonomi och den enskilda placeringen kan fylla en funktion trots en högre risk än min riskvilja.
- I syfte att hantera risken på ett specifikt område där det finansiella instrumentet då utgör riskhantering snarare än placering.

- För mig som kund stämmer en eller flera av ovanstående anledningar in på mina affärer. Jag är även medveten om att risken med enskilda instrument kan avvika från min riskvilja, men ändå göra att affärerna som helhet är i linje med mina syften och behov.